genç sinema

DEVRİMCİ SİNEMA DERGİSİ

ÖRGÜTLENMEYE DOĞRU

SAYI 2 KASIM 1968 1 LİRA

ÖRGÜTLENMEYE DOĞRU

II - ÖRGÜTLENMENİN GEREĞİ

Türkiye **«Yeni bir Sinema»** yapma yolunda olan **«Genç Sinemacıların»** karşısına belirli bir noktadan sonra elle tutulurcasına ve kaçınılmaz bir biçimde ÖRGÜTLENME sorunu çıkar. Öyle sanıyoruz ki böyle bir zorunluluğun gerçekleşeceği günler pek de uzak görünmüyor.

Genç Sinemacıların örgütlenmeleri gereğini konuşmadan önce, önemle belirtmek istediğimiz bir nokta var: örgütlenme sorunu salt bir istek, iyiniyet, coşkunluk ve benzerleri şeylere dayandırılacak bir sorun değildir. Örgütlenme, kişisel istek ve çıkarların hepsinin ötesinde yeni bir sinema olayının örgütlenmesi demektir. Genç Sinemacıların, genç yönetmenlerin kendi aralarında ve dışardakilere karşı **«dayanışmaları»** zorunludur. Aksi düşünülemez zaten.

Bir ön-çözümlemede Genç Sinemanın örgütlenmesi gereği aşağıdaki ana noktalarda toplanabilir :

1 — ekonomik
2 — resmîleşme
3 — güçlenme
4 — özencilikten (amatörlükten) uzaklaşma
5 — yeni bir sinemanın yapı araştırması.

EKONOMİK GEREK

Genç Sinemanın örgütlenmesi gereği öncelikle ekonomik yapıya oturtulabilir. Genç Sinemacıların yapıtlarını gerçekleştirebilme sorununun temelidir bu. Başlangıcı sınırlı olsa dahi belirli bir yapım düzeninin sağlanması bugün için emekliyen Genç Sinemanın ayağa kalkmasına önemli bir ölçüde yardım eder. Tek tek ve dağınık küçük maddî olanakların bir örgütte birleşmesi ile tohumlar ekilmiş olacaktır. Genç yönetmenlerin bilinçlenmeleri zamanla daha da arttıkça ve yeni olanaklar gerçekleştikçe sözkonusu edilen bu ekonomik örgütlenme bilinen ekonomik kuralların işlediği normal bir ekonomik düzeye erişecektir. Ne var ki böyle bir duruma erişebilmek için belirli dönemlerden ve basamaklardan geçilecektir. Acele ve bilinçsiz davranışlar, başta atılan ve atılacak bütün adımları engelliyebilir. Bu yüzden Genç Sinemanın bugün için geçerli sloganı **«ÖRGÜTLENMEYE DOĞRU»** olmalıdır.

RESMİLEŞME GEREĞİ

Belirli bir aşamadan sonra Genç Sinemanın karşısına ülke içinde ve ülke dışında **«resmîleşme»** zorunluluğu çıkar. Örgütlenmenin bu yönü, Genç Sinemacıların kamuoyu ve kurumlar karşısında kimliklerini ve yapıtlarını tanıtlayıp ağırlıklarını bütünüyle ortaya koymaları ve filimlerine ülke içinde ve ülke dışında pazar aramaları anlamına gelir. Bugün için Genç Sinema tecimsel bir olay değildir ve de dışında

kalması gereklidir. Hazırlık ve birikim dönemi içindedir Genç Sinema şimdilik. Yetişmesini, silâhlanmasını hiçbir tecimsel etken koşullandırmamalıdır. Ama bu hazırlık ve silâhlanma tamamlanınca savaşını bütün dünyada geçerli olan ekonomik koşullar içinde yapacaktır. Zorunlu bir durumdur bu, bütün öteki Yeni Sinemalarda olduğu gibi. Bir piyade tüfeği ile savaşa girilmez. En azından bir M 1 gerekli. Evet, yine **«ÖRGÜTLENMEYE DOĞRU»**.

GÜÇLENME GEREĞİ

Genç Sinemacılar, genç yönetmenler arasında daha bugünden sağlam bir **«güçbirliği»** var. Yeni bir sinemaya inanmalarından, siyasal **«asgari müşterekleri»** bulunmalarından ileri gelen bir güçbirliği. İnançlarına ve ortak noktalarına bir de yüreklililiklerini, coşkunluklarını ekliyelim. Acaba bu güçbirliği bugünkü koşulları içinde uzun bir süre durumunu sürdürebilir mi? Yeni aşamalara girilmedikçe, yeni güçler elde edilmedikçe ve kendi içine kapanık bir küçük topluluk olarak kaldıkça sürdürülemez elbette. Çünkü, içerisine girdiğimiz savaş çok çetin, düşman güçlü ve Genç Sinemacıların yapıtsal dinamiği ise henüz bütünlenmemiş. Genç Sinemacıların düşmana karşı en güçlü yanı, üstelik düşmanda hiç bulunmayan yanı, yeni sinema olayının kendileri için bir ahlâk sorunu ve bir sanat sorunu ve bir toplum sorunu oluşudur; yani gerçek ve dürüst bir **insanlık sorunu** oluşudur. Biliyoruz, aynı koşullar içinde ilerleyen Genç Sinemacıları zaman çeşitli nedenlerle yıpratabilir, kimilerini savaş dışı bırakabilir. (Özellikle maddî olanaksızlıklar yüzünden yapıt veremiyen genç yönetmen için daha da tehlikelidir böyle bir durum). Yeni koşulların gerçekleşemediğini gören bir genç yönetmen yanlış bir hesapla yolunu değiştirebilir. Olumsuz uçta söyleyebileceğimiz şey ise, yeni koşullar ve aşamalar elde edilemediği, bunların elde edilmesi için çaba gösterilmediği, yanlış yöntemler kullanıldığı için Genç Sinema hareketinin kalıplaşmasıdır. Örgütlenme düşüncesi ve örgütlenme bilinci kanımızca bütün bu olumsuz olasılıkları (ihtimal) ortadan kaldırabilecek güçtedir. Çünkü örgütlenme güç demektir, somut ve sağlam temelleri olan bir güç. **«ÖRGÜTLENMEYE DOĞRU»**.

ÖZENCİLİKTEN UZAKLAŞMA GEREĞİ

Genç Sinema bugün nasıl tecimsel ortamın bütünüyle dışındaysa, özenci-profesyonel seçiminde de uzun bir süre özenciliğini de koruması gereklidir. Genç Sinemanın içinde bulunduğu özellikleri belirli döneminde, profesyonelliğin kabul ettireceği bütün koşullandırmalardan uzakta, büyük bir özgürlük içinde deneylerini yapması, biçimsel ve yapısal hiçbir dış baskıya uğramadan yapıtlarını ortaya çıkarması zorunludur. Genç yönetmen için özencilik ancak bir başlangıç aşamasıdır. Örgütlenme öncesi dönemi için geçerlidir özenciliği. Genç Sinemacı bu dönem içinde dahi özenciliğine karşı, dışardan, eleştirici bir tavır takınmalıdır. Çünkü, tehlikeli bir tuzakla karşı

karşıyadır özenci uğraşı içinde : **Özencilik ruhunun yerleşmesi.** Özencilik ruhunun yerleştiği bir sinema sonunda gelip dayanıp ortaya bir **«kendi kendini tatmin sineması»** çıkaracaktır. Özenciliğin karşısına profesyonelliği koyduğumuzda ise **«piyasa profesyonelliği»** ni söylemek istemiyoruz. Kesinlikle karşıyız piyasa profesyonelliğine her zaman. Genç yönetmenler için profesyonellik, onların özellikle uzun filimlerle gerçekleştirecekleri yeni bir sanat olayının yetkin biçimler içinde dünya seyircisine sunmak demektir. Yerleşmiş, kişiliğini bulmuş bütün yeni sinemalarda olduğu gibi. Örgütlenme Genç Sinemacı için özenciliğin de sonu olacak ve ona yapıtlarında daha kişiliğini bulmuş ve daha olgun bir dönem kazandıracaktır. Bir kere daha **«ÖRGÜTLENMEYE DOĞRU».**

YENİ BİR SİNEMANIN YAPI ARAŞTIRMASI GEREĞİ

Genç yönetmenler bilinçlilik yada bilinçsizlik içinde de olsa, alçak gönüllü yapıtlarında bir **«yapı araştırması»**na giriyorlar. Bu araştırma bir **«nebula»** biçiminde şimdilik. Genç Sinema için yapı araştırması bir bütündür. Bu olgu, sinema alıcısının açısından, mercek seçiminden oyuncu yönetimine, özgül bir oyuncu ve oyun tipinden yeni bir ışıklandırma ve fotoğraf düzeni elde etmeye, yeni bir dramatik yapı çizgisiyle alıcı deviniminin düzen çizgisi ilişkisine dek uzanmaktadır. Örgüt öncesi dönem içinde zamanla genç yönetmenler yapıtlarında bu araştırmalara daha bir ağırlık verecekler, daha bilinçli olarak «yapı araştırmasına» gireceklerdir. Çok ilginç örnekler ortaya çıkabilir. Örgütlenmeyle «yapı araştırması» yeni ve sınırsız bir perspektife, görüş açısına kavuşabilir. Gerek bilimsel, gerek sezgisel yeni boyut ve denemeler ortaklaşa yürüyen bir dayanışma içinde belirli bir sağlamlığa erişecek ve verime yol açacaktır. **«ÖRGÜTLENMEYE DOĞRU».**

MUSTAFA IRGAT

SİNEMAYA DOĞRU

Görüntüler, - geçmişten geleceğe, gelecekten geçmişe - geçmişin sessizliğini yıkacak olan çığlığın kıyısında, yaratmanın iki kez yaratma olduğu geleceğin kıyısında.

Sinemada çıkışı bulmak için durmadan dönenen güçler var; kırılmalarda, ıssızda, yoksulluklarda dönenen güçler.

Bundan böyle tüm ikilemleri saptamak gerek. Ak alın, devrimin kültürünü tanımladıktan sonra bu yıkıntılar görünümü karşısında yenileşmemiş olandır.

...patlayışı öneren, ben'leri, sen--leri, o'ları insanca algılayan «işçileriz biz» diyebilmek; acıyı sevince, kini sevgiye dönüştüren «işçileriz biz» diyebilmek...

Özlem

yitip giden anın en doğru işlemesini özlemek; anın duyulmasını ve görülmesini özlemek. Özlemek.

Bir gün gelecek.

Yanlışları doğrularla dengelemek, tutarsızlığın maskelerini koparıp dipsiz kuyulara indirmek: yüce patlayışı pekiştirmek.

Kavganın ağıtını yazar çağdaş sinemacı,

Kavganın ağıtını yazar. Yazmak için yazar. Kurduğu düşle yoğurur onu.

Göstermek için gösterir: kaygı ortadan kalkar.

***

Sürgün-çaresizlikler bir gün yerlerini sürgün-direnişlere bırakırlar.

O gün

her «çekim» sorumluluğun görüntüleşmesidir; görüntüleşip sorumluluğu büyütmesidir belki de.

Silâh kuşanmak binlerce umutlanmaktır; susmak ve değişmek silâh kuşanmanın umudu.

Durum «oyuna» yer vermez. Sinemacıyla başlayan ne varsa sinemacıyla biter.

Öze doğru bir tutkunluk, dirilişe yön verme yani gizemli çılgınlık: Ben'lerin, sen'lerin, o'ların varlığı yani sinemanın varlığı.

Büyülü Bakış yaşamla kurulmuş silinmez görüntülere doyar, hiç kimsenin imlemediği, inanmışlığın en beklemiş görüntülerine doyar.

Kişi uykudan uyanır: acı çeker. Soyluluk bir uzun gündüzü soluklar: bitimsiz kaynak, coşkun süreç tarih uyanır. Sinema görevine başlar.

(SİNEMA GÖREVİNE BAŞLAR)

Şimdilerde

durmaksızın şekillenen bir zorunluluğuz, sayısızcasına git-gel'lerden örülü bir düşünceyiz. Gerçeğin iç oyuncularıyız, bir ölümsüz birlik, bir şarkı, bir bildiriyiz.

□

TANJU AKERSON

SİNEMADA "BARIŞ İÇİNDE BERABER YAŞAMAYA" HAYIR !

Sinema öyle bir keşiftir ki, bir gün gelecek barışın elektriğin ve kıtaların keşfinden çok, dünya medeniyetinin cephesini değiştireceği görülecektir, sinema dünyanın en uzak uçlarında oturan insanların birbirlerini tanımalarını,

sevmelerini temin edecektir. Sinema insanlar arasındaki görüş, görünüş farklarını silecek; insanlık idealinin tahakkukuna en büyük yardımı yapacaktır. Sinemaya lâyık olduğu değeri vermeliyiz.

M. Kemal Atatürk

Sanat-politika ayrımı, sanatın bağımsızlığı v.b. konular üstüne sürdürülen tartışmalar sinema sözkonusu olunca soyutluktan kurtulur, somut, aktüel kavramlar içinde gelişmeğe, insanı elle tutulur değer yargılarına götürmeğe başlar. Sanayi devriminin ürünü olması, sinema sanatına, 20. yüzyılın teknolojik gelişimi içinde insanlararası haberleşme işlevini en etkin biçimde yerine getirecek özellikler kazandırmıştır. Dünya üzerinde milyonlarca insana aynı anda seslenebilme olanağı sanatlar içinde bir tek sinemaya «nasip olmuştur». John Osborne'u bilen insan sayısının Arthur Miller'i bilenden az olmasının tek nedeni Miller'in bir zamanlar Marilyn Monroe'nun kocası oluşudur. Ünlü bir sinema yıldızının kocası olmak bir yazarın tanınmasında eserlerinden daha etkin bir rol oynamaktadır. Böyle bir sanatın geniş insan yığınlarını etkileme gücü aynı oranda bir propaganda gücüne sahip olma durumunu da doğurmaktadır. Eylemin «politik-politik olmayan» cinsinden ikiye bölünmesinin bir burjuva yutturmacası olduğu gerçeğinin suyüzüne çıktığı bir dönemde sinema sanatının politika ile ne denli içlidışlı olduğunu çeşitli yönleriyle saptamak, karşı bir tavır almak zorundayız.

Kapitalist toplum düzeninin altyapı özelliklerine uygun kurulan sinema endüstrisi, üstyapısal işlevini (yani ortaya çıkan filmin öz, düşünce, biçim yapısını) elbette altyapısının sözcülüğünü yapma biçiminde geliştirecektir. Vietnam savaşını yapan Amerika'nın filmcilik merkezi Hollywood çevirdiği renkli, sinemaskop, zengin oyuncu kadrolu «süperprodüksiyonlarını- üstün yapımlarını» milyarlık hasılat rekorları kıracak biçimde dünya piyasasına sürerken «uygar Batının ilkel Asya halklarına vesayeti» konusunu işlemeyi ihmal etmeyecekti. Hollywood'un örneğin bir «Pekin'de 55 Gün» ile Çin'in anti-emperyalist savaşını barbar, fanatik Asyalıların uygar Batı insanını kesip-biçmesi biçiminde milyonlara tanıtma yoluna gitmesini bu açıdan olağan karşılamak gerekirdi. Üçüncü dünya sorunundan habersiz Batı ve emperyalizmin denetimi altındaki azgelişmiş ülke emekçi tabakaları, küçük burjuvazisinin bu duruma düşmesinde basınyayın organlarının yanısıra sinemanın payı büyüktü. Dünya tarihinin ilk ulusal kurtuluş savaşını veren Türk halkı İngiliz sömürge askerlerinin Hindistan'daki kahramanlıklarını gösteren filmleri az mı alkışlamış, Fransız lejyonerlerinin Dien Bien Phu bozgununu trajik biçimde anlatan filmler karşısında bir Fransız kapitalisti gibi az mı üzülmüştü!

Bandung Konferansından bu yana süregelen Üçüncü Dünya ile kapitalist üretim tarzı üzerine dayalı sinema sanatı arasındaki çelişki günümüz Küba devrimine paralel olarak gelişen Ye-

ni Sinema olayı ile en keskin halini almış durumdadır. Lâtin Amerika'nın amerikan kuklası yönetimlerinden kaçırılıp, Batının film şenliklerinde gösterilen «Üçüncü Dünya» filmleri tutucu düzenlere karşı politik tavrını ortaya koyarken aynı zamanda tutucu düzenlerin sinemalarının politik davranışlarının açık seçik belirlenmesine yolaçıyordu. Tutucu güçler dünyanın her yerinde sanatına politika karışmamalı ilkesinin arkasına sığınarak kendi ideolojilerinin savunuculuğunu yapan filmlerle yığınları afyonlama yoluna gitmektedir?

İleri kapitalist ülkelerdeki sinema merkezlerinin yaygın yapım ve dağıtım olanaklar ile denetim altında tuttukları dünya piyasasına sürdükleri filmlerde elbette «kapitalizm iyidir, emekçiler kapitalizme karşı çıkmayın» cinsinden nutuklar çekilmektedir. Kapitalizmin, komünizme olmaktan çok kendini «kamufle etmek» için bir yan ideoloji olarak geliştirdiği anti-komunizm çevrilen filmlerin düşünce yapısını oluşturmaktadır? Hollywood ve çömezleri Üçüncü Dünya kurtuluş savaşçılarını «kanun dışı eşkiyalar», komünist ajanlar olarak tanıtlama, çeşitli düşünce spekülasyonları ile ileri kapitalizmin «sonsuzluğunu» kanıtlama yoluna giderlerken, Yeşil Çamlar emekçileri mutsuzluğu karşısında açık hava sinemalarında fındık fıstık yedirterek küçük dünyalı insanların huzur dolu hayatı masalı ile hallerine şükrettirmekte, cinsel bunalım ve şiddet gibi üstyapısal sorunları çözümlemeden seyircinin boşalmasını sağlayacak biçimde işlemekte, bu arada anti-komunizmin oyun kuralları içinde sosyal içeriği olan nutuklar çekmekten de geri durmamakta, kestirme bir deyimle emperyalizmin işportacılığını yapmaktadır. Anti-komunizm politik, ekonomik, kültürel alanda dilediği gibi at koşturma olanağı sağlayan «co-existence- barış içinde beraber yaşama»nın öbür ortağı Sovyetler Birliği Sineması ise Hollywood'a taş çıkartıcısına çevirdiği bol harcamalı, göz kamaştırıcı «Harp ve Sulh»lerle Yeni Sinema'nın karşısındaki öbür ucu temsil etmektedir. İnsanlığın tarih öncesi dönemini sona erdirmede «tarihsel görevi» yüklenen Üçüncü Dünyadaki Yeni Sinema bu görevin sanatsal yönünün «inşaası» sırasında gelişecek, sinema sanatını gerçek niteliğine, Atatürk'ün sözünü ettiği gerçek işlevine kavuşturacaktır.

Devrimcilerin sineması devrimci olabilmek için önce sinema alanındaki «Barış içinde beraber yaşama»ya hayır demeli, kamerası ile Hollywoodlar'a ve Yeşil Çamlar'a savaş açmalıdır. Yeni Sinemanın özü de biçimi de bu savaşta saklıdır, bu savaşta gelişecektir.

İBRAHİM DENKER

AKREBİN ACISINI AKREP GİDERİR

İnsan şiir olduğu sürece (bilmemkaç milyar insana düşen), bilmemkaç milyar şiir var daha yazılacak (...film var yapılacak).

«Yeteneklilik» yanlış bir sorun. İçtepiler var... belleğin ve (imgelemin belleği) bilincaltının zorlamaları...

«Bir diş ağrısının doğurduğu reflekslerden birini alalım : elin ve parmakların kasları gerilir, tırnaklar deriye gömülür. Bu sımsıkı kapalı el bir yapay uyarım merkezi, dişin varlığının önemin azaltan, acının gerçek merkezine giden kan ve sinir akımını kendi üzerine çevirerek asıl dişten ayıran imgesel bir «diş»tir. Dişin acısı elde de yaratılarak ikiye çarpılmış, görünür bileşkesi, anlatımı, «mantıksal pathos» ortaya çıkmıştır.»

«Anlatım yaşantımız.. sıkıntının görüntüsüne götüren kurtarışı iletimler (taşmalar) dizisi. Anlatım, zevkli yönleriyle birlikte, yeri değişmiş bir acı, bir kurtuluştur.»

Bir bireyin anlatım dialektiği. Toplumbilim açısından nice doğru bilmiyorum ama, toplumların anlatımı, acılarını yansıttıkları bireylerde ya da topluluklarda bence. Koca diş ağrısı bir toplumun, acısını yansıttığı adamların iliğinde-kemiğinde.

İkilem : bir yanda diş ağrısı toplumun, bir yanda acısının görüntüsü... bir yanda toplum, bir yanda sanatçı... organik bir bütün. Ezilenin ikilemi.

(«Hal böyle iken» nasıl olur da mutlu azınlığın adamı sanatçı kesilir başımıza.)

(Sinemanın «şanssızlığı», kapitalist gelişimin ürünü olmasında. Bir kapital oyunu olmasında. Ezik adam şiirini yazar gene. Yazma bilmese de gene kulaktan kulağa dolaşır şiiri.)

Yaratıcı içtepiden yaratıcı eyleme ve bu eylemin işlevine uzayan bu ruhbilimsel ve toplumbilimsel çizgide devrimci sanatı tam yerine oturtmalı bir.

Ve çoğullamalı bu çizgiyi.

Sanırım devrimci sanat bir yandan bu ikilemi kullanarak devrim öncesi bunalımının birikimini yapabilir.

Devrim ise, ikilemin ortadan kalkması. Patolojik bir durumun giderilmesi.

Ve dişçiye gitmesi dişi ağrıyan adamın.

İBRAHİM BERGMAN

SANAT OLAYI VE HALK

Bir sanat olayının oluşumunda en önemli öğe halktır. Halka ulaştırılmayan, halkın kabul etmediği her yapıt küflenip gitmekten, sanat olayı olamamaktan kurtulamaz. Bunun karşıtı olarak da bir sanat olayının kendini kabul ettirdiği kişi çokluğuna göre değerinin arttığı da bir gerçektir.

Okuma yazma bilmeyenlerin % 40'ın çoğunluğunun da gazete haberlerini hecelemekten öte gidemediği bir ülkede kuramsal bir yazıyı halkın okuyup anlamasını bekleyemeyiz.

NEDEN SİNEMA ?

Diğer sanat dallarına da kısaca göz gezdirecek olursak, Türkiyenin şartları içinde geniş halk kütlelerine seslenebilecek tek sanat dalının sinema olduğunu görürüz.

Salt olarak edebiyat yapma çabasında olan bir sanatçının seçtiği sanat dalının içeriği bakımından okunsa bile toplumu etkileme gücü tartışılacağı gibi, devrimci edebiyatın da aydın kişilerin dışına taşmayıp az okunduğu, halk kütlelerince okunmadığı, çeşitli çevrelerce kasıtlı olarak okutulmadığı bir gerçektir. Edebiyat alanında halka seslenebilen tek tür, kendi içinden çıktığından şiiri, masalı, türküsüyle halk edebiyatıdır. Ancak bu tür de işlenip zenginleştirileceğine, ilerici güçlerce halka en yakın kaynak olması bakımından kullanılacağına, gene kastlı olarak baltalanmakta, halk gözünde küçük düşürülmektedir.

Resim ve heykel sanatının göze yönelmesi bakımından okuma yazma bilmeyen bir kütle tarafından kolayca anlaşabileceği düşünülebilir. Ancak Türkiye şartları içinde resme halkı yöneltici bir sanat gözüyle bakmak çok yanlış olacaktır. Her şeyden evvel resmimiz batı etkisinden, batı taklitçiliğinden kurtulamamıştır.

Müziğe gelince, klâsik Türk müziğini halkın dinlemediği bir gerçektir. Ayrıca dinlese bile bu müziğin halka vereceği hiç bir şey yoktur. Belki bir az daha uyutur o kadar. Sanat müziğinde ise durum resimdekinden farklı değildir. Kala kala gen elde halk müziği kalmaktadır ki, bu da halk edebiyatı gibi kaşıtlı olarak yozlaştırılmaktadır.

Halk seslenebilme olanağının en çok olduğu sanat dalı gelişmiş, az gelişmiş her toplumda sinema ve tiyatrodur. Halk gerek sinemada, gerekse tiyatroda oturduğu yerde rahatça tüm sanatların karışımını en düzenli şekilde eğlence bahanesiyle karşısında görmekte, gördüğünden işittiğinden etkilenmektedir.

İyi bir tiyatro eserinin hazırlanması için en azından bir aylık bir süre gereklidir. Bu bir aylık sürede ise bir uzun metraj filim veya bir kaç kısa metraj filim yapılabilir. Filimlerin konulu olduğunu düşünürsek dekor, kostüm ve sa-

natçı giderleri aşağı yukarı tiyatrodaki ile eş değerdedir. (Devlet tiyatrosunda sahneye konulan My Fair Lady için harcanan para ile Yeşilçam piyasasında bir süper prodüksiyon gerçekleştirilebilirdi.)
Halkı etkilemekte bu denli güçlü olan, hatta doğrudan doğruya halka yön verebilecek güçte bir sanat dalı olan sinemayı diğer sanatlardan yeğ tutmak halk için sanat yapmak amacını güden her sanatçının en doğal seçimidir.

NEDEN AMATÖR SİNEMA ?

Sinemamız, Yeşilçamın alabildiğine yozlaştırmasına rağmen tam olarak bozulamamıştır henüz. Herşeyden evvel sinema Türkiyede en yeni sanat dalıdır ve yeterince keşfedilmemiştir bile. Yeşilçamın yozlaştırması kendi kendini kavuracak bir esintidir. Her sene çevrilen filimlerin sayısındaki düşme bunu yeterince ispatlamaktadır. Estetik endişeden uzak, temcit pilâvı gibi işlenen konulardan halka bıkkınlık gelmiştir. Prodüktörler artık halk bunu istiyor bahanesine sırtlarını dayayamamaktadır. Aslında Yeşilçam hiç bir zaman halka inmemiş, halka seslenememiştir. Halkın Yeşilçama gösterdiği ve gittikçe azalmakta olan ilginin nedeni sadece sinemanın en ucuz eğlence olmasıdır.

Halka inmek çabası ise hiç bir şekilde görülmemektedir Yeşilçamda. Patronların sınıfsal durumları nedeniyle bunu beklemek yersizdir de ayrıca. Kültür seviyeleri ve estetik anlayışları da bu iş için yeterli değildir. Gerilemekte olan bu yoz sinemayı yıkıp gerçek değerleri ile sinema sanatının geleceğini yaratmak ise amatör sinemacının amacıdır.

Sanat dallarının tümünde amatörler sanatlarının, sanatçının topluma etkisi göz önünde bulundurulduğunda da, toplumlarının geleceğine yön verecek bir güce sahiptirler. Topluma en çok etki eden sanat kolu olması nedeniyle, kendi geleceği ile birlikte toplumun geleceğini de yaartmayı amaç edinmiştir. Türkiyedeki amatör sinema.

AMATÖR SİNEMACININ GÖREVİ

Bu ortam içinde yukarıda sıraladığımız nedenler ve yaptığımız hesaplarla seslendiği kişi oranına göre en ucuz, halka götürülmesi en kolay, buna karşılık toplumsal açıdan en etkili sanat kolu olan sinemayı biz amatörlerin çok iyi kullanması gerekmektedir.

Kaprisler uğruna soyutlamalara gitmekten kaçınmalıyız. Bir takım soyut yapıtlarla şaşırtıcı bir ortam hazırlanıp sayıları az kişiler arasında bile ilgi çekilebilir.

Görevimiz, halkın sorunlarıyla ilgili, halk için, halkın anlıyacağı dilde filim yapmak ve yaptığımız filmi halkın ayağına kadar götürmektir.

Görevimiz, gerçek değerleri ile Türk sinemasını halka tanıtmak, ona kabul ettirmektir.

Görevimiz, sinema yoluyla az gelişmiş bir ulusun gelişmesine yardımcı olmaktır.

Biz, amatör sinemacılar Türkiyede sanat alanının birer gerillacısı olmak zorundayız.

Tabanın fikir yapısını geliştirmek,

onları Türkiyenin gerçekleri içinde geleceğe yöneltmek ancak sinema aracıyla oluşabilir. Bu işi yapabilecek tek sanat kolu sinemadır. Geleceğin Türkiyesini yaratmada en etkili öğe sinema, bu sanat dalının devrimci kişileri olarak da, amatör sinemacılardır. Bundan hiç kuşkunuz olmasın.

Bu denli önemli bir sanat dalının sorumluluğu altına girdiğimizi unutmamalı ve görevimizden hiç bir zaman sapmamalıyız.

VEYSEL ATAYMAN

SORUŞTURMA

Toplumsal, kişisel sorunları somut yönleri ile ele alabilme başarısını ve yürekliliğini kaç düşünür gösterebilmiştir tarih boyunca? Mutlu azınlığın, aristokrat çevrelerin gerçeklere sözümona eğilişleri ile, ortaya ciltler dolusu metafizik kavram ve çözümler çıkmış, yoksul ve bilinçsiz yığınlar yerlerde süründürülürken; onlar, boş özgürlük ve erdem kavramlarıyla birlikte bulutlar arasında dolanıp durmuşlar, insanlığın dramına dudak bükmekle yetinmişlerdir sadece.

Büyük yığınlar Aristoteles'in **«komedinin gülünç ögesi halktır sadece»** yasasını bozamamışlardır henüz. Buna bir de mutlu azınlığın ekonomik yükünü taşımak talihsizliği eklenince, büyük yığınlar belli bir trajediyi bütün rezaleti ile günümüzde de sürdürmektedirler.

Soyutlamaları, ayıklamaları, tepeden inme çözümleri ve ucuz bunalımları biryana koyarak boş gözlerle sizden kurtuluş bekleyen halk yığınlarına bir göz atın, belki ancak o zaman gerçekten bunalırsınız, belki ancak o zaman gerçek bir çözüm bulursunuz. Halka, sömürülen yığınlara ulaşmanın yollarını arıyoruz biz. Birdenbire **«Sanat»** diye çıkıveriyorlar karşımıza. Adeta kalabalıkların aynı bilinçsizliğinin sürdürülmesini büyük bir içtenlikle özlercesine kösteklemek istiyorlar bu ulaşma, birlikte olmak çabamızı.

Toplum oluşturur, toplum biçimler sanatı. Sanatta yaratıcı eylemin özüne inme çabası, metafizik bir çaba olmaktan öteye gidemez. Burada onun bilimsel yönünden konuşacağız, yani sanatın toplumun bir ürünü olduğu gerçeğinden konuşacağız.

Sanat diye bağıranlar «sadece bizim anlıyabileceğimiz yapıt» demek istiyorlarsa, buna bir diyeceğimiz yok tabii. Ancak, sanatı halkla bizim aramıza koyma çabalarını boşa çıkaracağız.

Halkla sanatın ilişkilerinin bilimsel temelini bulup saptamak, yapıtlar ortaya koyarak halka ulaşmanın yolunu aramak anlamını taşır. Giderek toplum sanatı, sanat toplumu biçimlendirerek

bir yerde birleşirler.

Biz bir sanat dergisi çıkarmıyoruz. Amacımız yazı ile, filim alıcısı ile halka ulaşmaktır. İlk adım olarak, örgütün dışında ama aramızdan kişilere sinema, Türk sineması ve yeni sinema üzerine sorular sorduk. Kalemleri, dilleri yettiğince karşılık verdiler bize.

BAY A. NUSRET, ortaokul çıkışlı, işsiz:

«Gençlikle yabancı filimleri tercih ederim. Türk filimcilerinin de, yabancı filimlerinde ticari amaçları olması ortak yanlarıdır. Yabancı filimler teknik bakımdan bizden elli yıl ötede. Hem bilinçli bir kütleye sesleniyor onlar. Sinema başlangıçta eylendiriciydi belki, gelişerek eğitici olmak zorunda da kalmıştır. Her şeyi ile bitik bir ülkenin çocuğu olarak, uyuşturulmamıza karşıyım. Sinema bizde tez elden gerçek eğitici kimliğine bürünmelidir. Toplumdan yana bir sinema en kısa bir zamanda kurulmalı. Ulusal gerçeklerimizi aydın kütlenin dışına taşırmayı başaran, kafalardaki pembe hayalleri silip gerçek sorunları anlıyabilecek kişileri ve yığınları oluşturan bir sinema gerekli bize.»

BAY SEMİH YASA, ortaokul çıkışlı, işsiz:

«Eğlendirici olmak sinemanın sadece bir niteliğidir. Eğitici bir sinemadan yanayım, ama sanat kaygısını bir yana bırakmamalı. Türkiyede bir sinema oluşacaksa, devrimci sinemacılar filimleri belli kalıp ve yönlere oturtan akımların dışında kalmalıdırlar. Anlatılmak istenilenin sanatla olması şart. Yoksa zaman bütün ünvanları geri alır. Toplum sinema ile eğitilmeye muhtaçtır. Ama seyircinin adam olmak için sinemaya gittiği söylenemez. İlâcı çukulatanın içine saklamak gerek. Toplumdan yana bir sinemamız yoktur. Gereklidir böyle bir sinema. Yeşilçamın gerçek yüzünü su yüzüne çıkarmasını isterim yeni sinemanın.»

BAY DAVUT GÜNTEKİN
sigorta memuru:

«1 — Yılda ortalama 100 filme giderim.

2 — Yerli ve yabancı filim ayırımı yapmak bence doğru değildir. Türk, Fransız, İtalyan, Amerikan filimleri diye düşünmek yerinde olur.

3 — Bir ayırım yapmadığım halde Türk filimleri ile yabancı filimleri kıyaslıyabilirim. Ortak yanlarından söz etmek gereksiz. Çünkü filimlerimiz yabancı filimlerin kötü bir kopyasıdır. Ticari başarı kazanmış yabancı bir filmin hemen burada çevrildiğini görmek bizi şaşırtmıyor artık. Yine de birkaç Türk yönetmeni başarılı, sayıları az da olsa toplumumuzu yansıtan yabancı yöntemlerle sadece üslupta benzerlik gösteren yönetmenlerimiz var.

Sinema eğlendirici ya da eğiticidir diye bir ayrım yapmak zor. İkisinin de ayrı bir yeri olduğu yadsınamaz. Milyonları eğlendirmek için kurulmuş bir sinema endüstrisi var, bundan sonra da var olacak. Eğitmeye gelince bundan ne amaçlanıyor? Sinema kültürümü? Duygusal bir eğitimi mi? Sağ ya da sol bir ideoloji propagandası mı?

4 — Toplumun içinde bulunduğu

koşullar bir yeni sinemanın çıkışına ortam hazırlayabilir. Bazı ülkelerde çıkışlar yapan genç sinemacılar var olabilir. Ama onların da toplumlarına ne ölçüde etkili oldukları kanımızca esas sorudur.

5 — Bugün için toplumumuzda kendi gerçeklerimizi yansıtan bir sinema yok. Yaşama düzeyi ortanın altında olan bir toplumda, sinemamız salon komedileri, tarihi kahramanlık filimleri, erotizmi ön plâna alan serüven filimleri ile uğraşıyor. Gerçekle ilgisi olmayan uyutucu filimler. Gazete ve dergilerin desteği ile halk bu ortama alıştırılmış. Böyle bir topluma gerçekleri göstermek acaba etki yapar mı? Ben hiç sanmıyorum. İşin özü burada. Toplumdan yana filim yapacaksınız, daha senaryo durumunda iken sansür karşınızda. Gerekçeleri de Türkiyede böyle insanlar, olaylar yoktur. Osmanlı paşası böyle olmaz diye tarihimizi koruyorlar. Filimleri gösterecek sinema bulmak zor. Bu filimleri halka kabul ettirebilmek daha da zor. Halk bildiğiniz yerli filimleri seyrederken günlük dertlerinden uzaklaşıyor. Pembe rüyalar içinde. Halkı eğlendiriyor bu. Sizin toplumdan yana filimlerinizde gösterdiğiniz gerçekleri kabul etse bile ilgi göstermiyecektir halk. Kısaca toplum gerçeklerini yansıtan filimler başarılı olabilirse sadece bir kısım aydın çevrelerde ilgi görecektir. Asıl amaç bu mu? Ama yine de bir çıkış yapmak gerekli. Sanatçının topluma karşı görevini yapmak istemesi hiç değilse kendisini tatmin etmesi bakımından gerekli. Toplum gerçeklerini yansıtan bir yapıt sansür izin verirse dış ülkelerde başarı kazanabilir. Bu ayrıca Türk Genç Sinemacılar topluluğuna ilgi duyulmasını sağlayabilir. Bir ticari imkân yaratabilmesi bakımından bir umut ışığı. Benim görebildiğim tek olumlu yanı budur.

MUTLU PARKAN

YENI OLAY

Her gün dünyanın bir köşesinde yeni bir olay, yeni bir kavga ortaya çıkıyor, kimi sürüp gidiyor, kimi sönüyor, yerine bir yenisi... Vietnamda savaş, Fransa'da öğrenci-işçi ayaklanması, Bolivya'da gerilla, Amerika'da zenci ayaklanması, Peruda darbe, Meksika'da öğrenci başkaldırması... Dünya en heyecanlı günlerini yaşıyor. Daha güzel ve insana yaraşır bir dünya için heyecanlı bir hazırlık var yeryüzünde. Ve bu kavgaların tümü, uluslar arası bir soygun şebekesine ve bunun hür dünya (!) ülkelerindeki ortaklarına karşı yürütülmektedir.

Bu devletler üstü şebeke öylesine güçlü, öylesine etkilidir ki, yoksullaştırdığı ülkelerin sırtından çıkardığı pa-

ralarla, iktidarlar, ordular satın alır, basın ve yayın araçlarının, sinemaların çoğunu ele geçirir, insanları uyutmak için bütün imkânları seferber eder, sonunda darbeler bile yaptırabilir. (Güney Amerika, Yunanistan). Dünyayı keyfine göre idare eder. Bütün bunları izleyen insanlar için iki şık kalıyor:

1.) Emperyalizmin ve sermayeci düzenin kuçu kuçuluğunu yapmak

2.) Devrime katılıp, daha insanca bir dünya için, emperyalizme ve sermayeci düzene karşı savaşmak.

Yok başka şık, tarafsızlık yok, umutsuzluk, karamsarlık yok...

Elli yıldır Türkiye'de sinema halka bir afyon gibi yutturulduysa, bundan böyle bir devrimci sinema kurulur, gelişir, gerçekleri söyler ve bu sinema olur. Türkiye'de devrimci sinema yapılmadı şimdiye dek, yapılan şaklabanlıkların uzak yakın sinemayla bir ilgisi var mıydı? Sinemayla, devrim kavramları niçin birbirinden ayrı düşürülmek isteniyor, açıklamanın gereği var mı bilmem, dünyaya şöyle bir baktıktan sonra. Sinema devrimci değil mi: Üzerinde düşünülür, devrimci mi: Aman efendim sinema devrime âlet edilir miymiş, sinemaya saygı kalmamış... «Önce ahlâkı değiştirelim» gibi bir lâf. Sen dünyadaki bütün soygunlara, cinayetlere, rezilliklere gözlerini yum, insana saygıyı bir kenara at, sonra sinemaya saygıdan bahset. Sanki sinema insanüstü bir kavram, sanki sanat öyle.

Sanki sinema el değmemiş bir bakire de, devrimcilik kisvesi altında aldatılıp ırzına geçilmesinden korkuyorlar. Sinemayı biz genelevde bulduk, onu fahişelikten kurtarmak için de, genelevleri meydana getiren koşulları ortadman kaldırmak gerek.

MEHMET GÖNENÇ

SANATI HALKA GÖTÜRMEK

Jön-Türk'lerin Paris'te «HÜRRİYET İSTİYORUZ» diye haykırmaları ora kapitalistleri için belki de pek sevindirici olay olmuştu. Öyle ya, sözümona o günün ilerici güçleri Batıya burjuva özgürlüğü satın almaya gelmişler ve kafasını kaşıyıp koyu koyu düşünen hırsıza kapıları ardına kadar açmak isteğindeydiler. Ve bu güzel çağrıyı kabul etti Batı. Burjuvazinin üst yapısal kurumları birbiri ardından ülkeye sökün etmeye başladı böylece. Kapitülasyonlarla başlayan **«flört»** artık sağlam bir **«aşk»**a dönüşmüştü. Kendisine bütünüyle yabancı olan bir ülkede kör-topal bir Moliére şaşkın şaşkın dolaşırken sanat şakşakçılarının avuçları alkıştan kıpkırmızı kesiliyordu.

— Ah Balzac gerçekten bir deha, ama ne kadar mutsuz bir insan. Zaten

sanatçılar hep öyledir.

— Renoire'ı sevmiyormuş. Tabii resme bakmak bir kültür meselesi. Resmi bilmek gerek, bilmek..

— Dün Sefilleri üçüncü defa okudum. Bir şahaser. Her seferinde ağlarım zaten.

Hugo bir daha kolay kolay yetişmez zaten...

Bu cızırtılı sesler arasında bozuk plak örneği sanatçılar türemeye başladı. Taklitçilik ve aktarmacılık seli sömürüldüğü için gittikçe yoksullaşan halkın üstelik din duygularını da alabildiğine gıdıklıyor halk çok yerinde bir sezişle bu Batı maymunu sanatçı çevresini gâvurlukla suçluyordu. Kaypak, bencil, sorumsuz, alkış topladıkça mutlu, alçak gönüllülük gösterişi içinde, galerilerdeki kokteylerde ya da benzeri yerlerde kuyruk sallayan köpekler yıllarca sanatın öncülüğünü yaptılar Türkiyede. Halk sanatı ve halk sanatçılarına ise sirkde gösteri yapan bir hayvan gibi bakıldı. Onlar beklenmedik şeyler yapıyorlardı. Hayret doğrusu insan Parise gitmeden nasıl sanatçı olurdu. Ve böylece halk sanatı bir kenara itildi. Bir bölümü iyice unutuldu, bir bölümü de elektro gitarlarla çalınan türküler örneği İstanbul Dükalığına göç ettiler. Galerilere, konser salonlarına gidemiyen, kendisini sömüren kompradorların yine kendisine yabancı sanat çevrelerine girip çıkamayan halkın gidebileceği bir tek yer vardı: Sinema salonları.

Oralara gelmezdi burjuvalar. Türk sinemasını kötü buldukları için değil, o salonlara üç beş kuruşunu yatıran kılıksız halk yığınları ile biraraya gelmeye katlanamadıkları için gelmezlerdi. Yoksa ayni düzeydeki Hollywood filmlerine tereddüt etmeden bir yıllık para yatırıyorlardı. Kompradora göre sinema zaten sanat bile değildi. Ve böylece halk yığınları ile sadece ve sadece sinema ilişki kurabilmiştir ülkemizde. (Bu diğer sanat dallarında görülmiyen bir özelliktir). Ama bu ilişki tehlikeli olmamalıydı. Karanlık salonlardaki yığınlar hep karanlıkta kalmalıydılar! Bu da başarıldı. Düzene özgü, değil sanata hiç bir şeye benzemeyen bir **afyon sineması** kuruldu.

Ama her egemen ve yönetici sınıf kendisini tasfiye edecek antitezi de kendi düzeninde yaşatır ve geliştirir. Belirli koşullar altında halkı bilinçlendirmede son derece etkin olan sinemayı da halka iyice sevdirdiler. İşte biz «GENÇ SİNEMACILAR» bu antitezi hem estetik hem de siyasal yönden tarihin akışı doğrultusunda geliştirmeyi bir ödev sayıyoruz. Bunun savaşını yapmak için varız. Bu savaş Anadolunun en uzak köşelerinde haksız olarak uykuya yatırılmış halkın sanatını ortaya çıkaracaktır.

Sanat bir «sosyete» olayı değildir. Hele insanı sevmiyenlere hiç yakışmaz. Sanat, insan-doğa dialektiği içinde insanın öz benliğini estetik olarak aşması, kendi kendisini başkaldırarak yenilemesi demektir.

GENÇ SİNEMA'DAN

Genç sinema dergisi, karşınızdaki sayısıyla da, Genç Sinemacıların Bildirisinde açıklandığı gibi kamu oyunda yankı bulan «ELLİ YILLIK BİR DENEYDEN SONRA TÜRKİYEDE SİNEMA OLAYININ YENİDEN VE KÖKTEN ELE ALINMASI» eylemini kesin bir anlatımla sürdürüyor; eylem amaçlarına ulaşıncaya, yani daha büyük savaşlara girme olanaklarını verecek bir örgütün kaçınılmazlığının gerçekleşeceği günlere dek de sürecektir.

Bu sayıda Genç Sinemacılardan **Tanju Akerson, İbrahim Bergman, İbrahim Denker** ve **Mustafa Irgat**'ın da yazıları var.

Genç Sinema'nın siyasal yanının ağır basması olgusu daha da belirgin kılınmıştır. Siyasal yan, burada sinema sözkonusu olduğundan, sinema da toplumsal ve siyasal konumlarla öteki sanatlardan daha içli dışlı olduğundan elbette önde gidecektir. Sinema bir sanat türüdür, böyle bir açıklama bile gereksiz, çünkü Genç Sinemacılar başkaları gibi sinemanın bir sanat olduğu gerçeğinden kuşkulu değiller, bunu temel olarak aldıklarından yeni ögelerle, etkinlikle, siyasayla uğraşmayı seçmişlerdir.

Bağımsızlıklarını ise Genç Sinemacılar açıkladıklarından da ötede bir anlamla, olanca kıskançlıkla ve gözlerinden bile sakınarak sürdüreceklerdir.

Olayları izleyenler, Türk Sinema Tarihinde Genç Sinemacılar gibi bir çıkışın ilkliğini farketmişlerdir. Şimdiye kadarki çıkışlar, yeni öneriler, ister etkinlik sağlamış ister etkinlik sağlamamış olsunlar, doğrudan doğruya sinema sanatçılarından gelmemiş, çoğun sinema eleştirmenlerinden gelmiştir. Ve bu yüzden de geleneksel sanatçı eleştirmen anlaşmazlığı görünüşü içinde kamu oyunda pek bir iz bırakmamış ve hele gerçekleri değiştirmemiştir, bu bilinir.

Türk Sinemasının bugünkü herşeyi pazara çıkmış durumunda gazetelerde ilgi çekici bir haber vardı: 21-28 eylül 1968 tarihleri arasında yapılan «Tanca Filim Şenliği» için Türkiyeden bir 35 mm.lik ve iki kısa filim isteniyor. Türkiye Filimciler ve Bölge İşletmecileri Federasyonu kısa filim bulunmadığı gerekçesiyle şenliğe yalnızca bir 35 mm.lik filim gönderiyor.

Kapak : genç yönetmen **Mutlu Parkan**'ın **«66»** adındaki kısa filmindendir.

GENÇ SİNEMA. Aylık sinema dergisi. Sahibi ve sorumlu yazı işleri yönetmeni Ömer Pekmez. Yönetim yeri : Eşrefefendi Sokak, Konak Apt. 214 Kurtuluş - İstanbul. Abonesi : bir yıllık 12 lira, iki yıllık 20 lira. Dizgi ve baskı: Gün Matbaası. (Baskı Tarihi: 1.11.1968